

OTÁZKY KE STÁTNÍ ZKOUŠCE Z PEDAGOGIKY

(Učitelství pro 1. st. ZŠ)

1. Pedagogika jako věda o výchově a vzdělávání.

- Charakteristika pedagogiky jako samostatné vědecké disciplíny, vztah pedagogiky k ostatním vědám.
- Pedagogika jako věda: normativní, deskriptivní, explorativně explanační, projektující. Předmět pedagogiky.
- Význam pedagogické teorie pro učitelskou praxi. Aktuální otázky pedagogiky.

2. Výchova jako součást pedagogického procesu.

- Vztah společnosti a výchovy. Vývoj názoru na možnosti a způsoby výchovy.
- Normativní, endogenní a exogenní stránky výchovy.
- Výchovné cíle, jejich vývoj a východiska při jejich stanovení.
- Aktuální výchovné problémy a možnosti jejich řešení (reflektování zkušeností z praxe)

3. Vztahy mezi učením, vzděláním, vzděláváním a vyučováním v pedagogické teorii.

- Pojetí vzdělání a růst jeho významu v současném světě.
- Různá pojetí vztahu vzdělání – vzdělávání (kritérium efektivity) a učení – vyučování (styly a druhy).
- Vzdělávací šance a jejich zabezpečení pro všechny.

4. Vývoj pedagogického myšlení do konce 19. století.

- Základní etapy vývoje pedagogické teorie
- Významné osobnosti světové pedagogiky tohoto období a jejich přínos pro současnou školní praxi.

5. Pedagogické teorie a koncepce 20. století.

- Pojetí reformní a alternativní pedagogiky.
- Společenské a filosofické příčiny a důsledky pedagogické reformy.
- Nejvýznamnější osobnosti reformní a alternativní pedagogiky.

6. Vývoj českého pedagogického myšlení.

- Hlavní osobnosti české pedagogiky – jejich pojetí výchovy a vzdělávání.
- Základní etapy vývoje školství a školského systému v Čechách.
- Reformní pedagogika v Čechách a její praktická realizace.
- Proměna postavení učitele ve vývoji českého školství. Vývoj učitelského vzdělávání.
- Pedagogická a školská periodika.

7. Prostředí výchovy a role školy.

- Přirozené prostředí výchovy – rodinné prostředí, prostředí vrstevnických skupin, lokální prostředí.
- Intencionální prostředí výchovy – školní prostředí, prostředí institucí pro využívání volného času, prostředí institucí nahrazujících rodinnou výchovu.
- Sociální klima školy a školní třídy – diagnostika sociálních vztahů ve školní třídě.
- Pedagogické a sociální kompetence učitele.

8. Školské systémy jako organizační rámce pedagogické praxe.

- Školství a školský systém jako obraz stavu společnosti (historický vývoj vztahu školy a společnosti, veřejné, církevní a soukromé školství).
- Soustava škol a školských zařízení. Charakteristika jednotlivých stupňů vzdělávání (konkrétní podoby jednotlivých stupňů u nás a v zahraničí podle zaměření studenta).
- Aktuální otázky transformace českého školského systému (víceletá gymnázia, soukromé školy, zvláštní školy, prostupnost a selektivita, soukromé školy v ČR, optimalizace sítě škol, malotřídní školy).

9. Hlavní otázky školství v mezinárodním kontextu.

- Srovnávací pedagogika jako věda, aktuální otázky srovnávací pedagogiky.
- Postavení učitelů v mezinárodním kontextu, učitelské kompetence, učitelská kvalifikace a její dosahování.
- Školská politika EU. Evropské projekty zaměřené na školství a vzdělávání.
- Aplikace projektů EU v české škole.

10. Obsah vzdělání, jeho vývoj a současné pojetí.

- Různé pojetí obsahu vzdělání, jeho základní složky.
- Pojetí obsahu vzdělání v různých vzdělávacích programech současného českého školství.
- Modernizační tendence v pojmání obsahu vzdělání.
- Pojetí obsahu ve vztahu k vyučovacím předmětům a stupňům vzdělání a typům škol (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).
- Na konkrétní ukázce vlastní přípravy z praxe (konkrétní učivo) doložit možnost využití teorie.

11. Pojetí cíle ve vyučovacím procesu.

- Vymezení kategorie cíle.
- Postavení cílů při projektování vyučování.
- Možné role učitele a žáka při stanovování výchovně-vzdělávacích cílů.
- Otázky evaluace cílů ve výchově a vzdělávání.
- Na konkrétní ukázce vlastní přípravy z praxe (konkrétní učivo) doložit možnost využití některých teorií o funkcích cílů (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).

12. Vyučovací metody a možnosti jejich využití.

- Klasifikace vyučovacích metod a jejich charakteristika vzhledem k poznávacím potřebám žáků.
- Možnosti užití jednotlivých vyučovacích metod z hlediska nároků kladených na kvalitu poznávacích činností žáků (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).
- Využití metod a postupů k rozvoji klíčových kompetencí žáka.
- Na konkrétní ukázce vlastní přípravy z praxe (konkrétní učivo) doložit možnost využití teorie.

13. Organizační formy vyučování a možnosti jejich využití.

- Klasifikace, charakteristika a vývoj organizačních forem vyučování.
- Aktivita a rozvoj interpersonálních vztahů žáků ve vyučování ve vztahu k používaným organizačním formám. Diagnostika sociálních vztahů.
- Možnosti skupinového, hromadného a individuálního vyučování na jednotlivých stupních a v různých předmětech (rozlišení skupinového a kooperativního vyučování).
- Na konkrétní ukázce vlastní přípravy z praxe (konkrétní učivo) doložit možnost využití teorie.

14. Problematika motivace ve vyučování.

- Objasnění pojmu motivace ve vyučování.
- Rozdíly mezi motivací vnitřní a vnější.
- Místo motivace v různých pojetích vyučování.
- Vztah jednotlivých žákových potřeb a základních komponentů vyučování (obsah, metody, formy a hodnocení).
- Možnosti diagnostiky motivačních struktur žáka a jejich stimulace (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).
- Na konkrétní ukázce vlastní přípravy z praxe (konkrétní učivo) doložit možnost využití teorie.

15. Postavení žáka a učitele ve vyučovacím procesu.

- Charakteristika základních subjektů vyučovacího procesu.
- Různé způsoby vedení vyučovacího procesu – autoritativní a komunikativní teorie vedení.
- Párové charakteristiky vyučování: autoritativní – kooperativní, transmisivní – konstruktivní, humanistické – technologické, jejich klady a zápory.
- Humanistické koncepce vyučování.
- Pedagogická komunikace a interakce (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).
- Na konkrétní ukázce vlastní přípravy z praxe (konkrétní učivo) doložit možnost využití teorie.

16. Hodnocení výchovného a vyučovacího procesu.

- Přehled a charakteristika základních forem hodnocení v současné škole ve vztahu k efektivitě výchovného a vyučovacího procesu.
- Metodika jednotlivých forem hodnocení.
- Odměny, tresty, ocenění, povzbuzení a jejich místo ve školní praxi.
- Pedagogická diagnostika jako součást hodnocení, metody pedagogické diagnostiky (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).
- Na konkrétní ukázce vlastní přípravy z praxe (konkrétní učivo) doložit možnost využití teorie.

17. Škola jako místo osobnostního a sociálního rozvoje žáků.

- Teoretická východiska vyučování akcentujícího osobnostní a sociální rozvoj žáků.
- Příklady systémů akcentujících OSR: Integrovaná tématická výuka, dramatická výchova, globální výchova, zážitková pedagogika.
- Metody a techniky osobnostního a sociálního rozvoje v konkrétní pedagogické praxi (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).

18. Spolupráce školy a rodiny.

- Funkce školy a rodiny ve výchově a vzdělávání (vymezení a charakteristika spolupráce školy a rodiny). Analýza současné rodiny z hlediska a úkolů školy.
- Rodiče jako zákonní zástupci nezletilého žáka (právní vymezení vztahů školy a rodiny).
- Oblasti a formy spolupráce školy a rodiny v rámci různých vzdělávacích projektů a programů (Začít spolu, Komunitní školy, Zdravá škola atd.)

19. Legislativní rámec učitelské profese.

- Základní školské zákony a jejich význam pro pedagogickou praxi. Povinná školní docházka a povinné vzdělávání. Možnosti veřejné kontroly ve školství.
- Právní odpovědnost učitele a školy (odpovědnost za škodu, náhrada škody, prevence vzniku škod).
- Povinná dokumentace škol a školských zařízení.

20. Výchova a vzdělávání žáků se speciálními potřebami.

- Základní etiologie, charakteristika a klasifikace tělesných, smyslových a duševních postižení.
- Integrace jedinců se speciálními potřebami do společnosti a do škol.
- Pojetí normy a normality ve výchově žáků s postižením dříve a dnes, u nás a ve světě.

21. Výchova a vzdělávání žáků s poruchami řeči.

- Klasifikace poruch řeči, jejich vliv na osobnostní a školní vývoj dítěte.
- Možnosti nápravy a místo učitele v práci s nápravou řečových poruch.
- Instituce logopedické péče.

22. Výchova a vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení.

- Klasifikace, diagnostika a možnosti nápravy.
- Lateralita, LMD.
- Hodnocení žáků se specifickými poruchami učení.

23. Výchova a vzdělávání žáků s poruchami chování.

- Příčiny a druhy poruch chování žáků.
- Šikana a násilí ve škole.
- Závislosti a jejich doprovodné jevy v současné české škole (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).

24. Multikulturalita ve škole a multikulturní výchova.

- Multikulturní aspekty současné školy.
- Specifika pedagogické práce s dětmi přicházejícími z odlišného prostředí.
- Školní docházka dětí imigrantů a uprchlíků.
- Romské děti v české škole.
- Prevence rasismu a xenofobie ve škole (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).

25. Sexuální výchova ve škole.

- Vymezení pojmu a obsahu (sexuální výchova, rodičovská výchova, výchova k odpovědnému partnerskému soužití) oboru.
- Problémy sexuální výchovy v současné škole a společnosti.
- Vztah školy a rodiny v sexuální výchově.
- Cíle, úkoly a metody sexuální výchovy (orientovat znalosti podle stupně a oboru studenta).